

มติมหาชน

วันอาทิตย์ที่ 5 มกราคม พุทธศักราช 2540 ปีที่ 19 ฉบับที่ 6877 ราคา 7บาท

พิเศษ

ตามรอยไคโนเสาร์
 ลักตัวดีกดาบรรพ์ 140 ล้านปี
 ไนแผ่นดินอีสาน 'ตำนาน' ไม่รู้จบ

พุทธ ทองทับ

ซากโครงกระดูกไดโนเสาร์ สัตว์ดึกดำบรรพ์ชนิดกินพืชเป็นอาหารพันธุ์ "ซอโรพอด" อายุ 120 ล้านปี ที่วัดสักกะวัน ภูเก้าขาว อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ กับรอยเท้าไดโนเสาร์ชนิดกินเนื้อเป็นอาหารพันธุ์ "คาร์โนซอร์" ที่ดุร้ายที่สุดอายุ 140 ล้านปี ที่ภูแฝก ต.ภูแล่นช้าง กิ่ง อ.นาหว้า จ.กาฬสินธุ์ ในแผ่นดินอีสานผืนนี้

ล้วนช่วยชวนให้ศึกษาค้นหาความจริงยิ่งนักว่าเมื่อ 140 ล้านปีที่ผ่านมามีไดโนเสาร์อยู่จริงหรือไม่

"ไดโนเสาร์" เป็นสัตว์โบราณชนิดหนึ่ง อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินและสูญพันธุ์หมดสิ้นจากโลกไปในหลายสิบล้านปีมาแล้ว มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันไป บางตัวน้ำหนักกว่า 100 ตันสูงมากกว่า 100 ฟุตจนถึงพวกเล็กๆ ขนาดตัวเท่าไก่ บางพวกเดิน 4 ขา บางพวกเดิน 2 ขา บางพวกกินพืชบางพวกกินเนื้อเป็นอาหาร

ถิ่นกำเนิดของไดโนเสาร์ อยู่ในกลุ่มหินโคราช ซึ่งเป็นชั้นหินตะกอนที่มีต้นกำเนิดบนแผ่นดินยุคไดโนเสาร์ครองโลก มีรายงานจากการสำรวจโดยนักธรณีวิทยาและคณะตั้งแต่ปี พ.ศ.2466 จนถึงปัจจุบันพบว่า ชั้นหินตะกอนนี้มีความหนาทั้งสิ้นกว่า 4,000 เมตร ส่วนใหญ่เกิดจากการสะสมตัวในสภาพแวดล้อมที่เดิมออกซิเจนหรือเกิดบนแผ่นดินเหนียวระดับน้ำทะเล

กลุ่มหินโคราชถูกจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ จำนวน 7 หมวดหินย่อย กลุ่มหินโคราชมีการกระจายตัวกลุ่มพื้นที่กว้างขวางประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมดในประเทศไทย โดยโผล่ให้เห็นชัดเจนและครอบคลุมพื้นที่มากที่สุดบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ค้นพบซากดึกดำบรรพ์ของหอยน้ำจืด พืช ฟันของสัตว์เลื้อยคลาน

กระดูกไดโนเสาร์ส่วนหนึ่งที่ขุดค้นมาได้

สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังอื่นๆ และซากของกระดูกไดโนเสาร์จำนวนมาก โดยเฉพาะตามภูเขาค้างๆ เช่น ภูเขากูเวียง ภูพาน ภูหลวง การแกะรอยไดโนเสาร์ในประเทศไทยจึงเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2519

นายสุธรรม แยมเนียม จากโครงการสำรวจแร่ยูเรเนียม กรมทรัพยากรธรณีก็ได้ค้นพบกระดูกขนาดใหญ่ก้อนหนึ่ง จากภูเวียง จ.ขอนแก่น ได้รับความสนใจจากนักโบราณชีววิทยาชาวฝรั่งเศสอย่างยิ่ง

ต่อมาจากการตรวจวิจัยทราบว่า เป็นกระดูกไดโนเสาร์ แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสกุลไหนจึงเป็นการค้นพบไดโนเสาร์ "ครั้งแรก" ในเมืองไทย

เวลาใกล้กัน คณะสำรวจธรณีวิทยาทางภาคอีสาน พบฟอสซิลไดโนเสาร์และจระเข้อีก จึงทำให้ฝรั่งเศส ส่งคณะสำรวจเข้ามาร่วมมือกับคณะสำรวจไทย แล้วจัดตั้งโครงการคณะสำรวจโบราณชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศสขึ้น

พร้อมเริ่มเก็บตัวอย่างฟอสซิลของสัตว์โบราณที่สำคัญหลายอย่าง เช่น มีการเก็บฟอสซิลกะโหลกของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในตระกูล สดโกซิฟาลีเลียน อายุ 200 ล้านปีที่ จ.หนองบัวลำภู

ต่อมา นายเชิงชาย ไกรคง นำคณะสำรวจขึ้นไปบนภูเวียงค้นหาฟอสซิล ปรากฏว่าพบกระดูกท่อนขาไดโนเสาร์ 2 ท่อน ฟันไดโนเสาร์ และฟันของสัตว์ชนิดอื่นหลายชนิด เช่น จระเข้ ปลา กระดองเต่า

ต่อมาในปี 2525 คณะสำรวจได้ค้นพบกระดูกซี่โครงชิ้นหนึ่งฝังตัวอยู่ในหิน และเมื่อทำการขุดต่อไปก็พบว่า เป็นกระดูกไดโนเสาร์จำนวนมากเรียงรายกันอยู่ในชั้นหิน นับว่าเป็นการค้นพบที่น่าตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่ง การขุดค้นพบนี้นับว่าเป็นหลุมที่ 1

การค้นหาแกะรอยไดโนเสาร์ในเมืองไทย ณ บัดนั้นได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว..!

โดยแบ่งแยกการค้นพบออกเป็นตามหมวดของหิน อาทิ 1) ไดโนเสาร์ไปรซอโรพอด จากชั้นหินหมวดน้ำพองอายุ 200 ล้านปี เป็นไดโนเสาร์ที่เก่าแก่ที่สุดในเมืองไทยค้นพบโดยนายนเรศ สัตยารักษ์ จากกองเชื้อเพลิงธรรมชาติ กรมทรัพยากรธรณี ค้นพบปลายกระดูกออสซีนิมของไดโนเสาร์ไปรซอโรพอด จาก

หินหมวดน้ำพอง ยุคไทรแอสสิกตอนปลาย ในเขต อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์ เมื่อพบกระดูกเพียงชิ้นเดียวและไม่สมบูรณ์จึงไม่สามารถบอกรายละเอียดอื่นๆ ได้

2) จากชั้นหินภูกระดึง อายุ 190-150 ล้านปี เป็นชั้นหินตะกอนที่หนา เคยพบฟอสซิลจระเข้ขนาดใหญ่ ในยุคจูราสสิกตอนต้นประมาณ 190 ล้านปี ต่อมาพบกระดูกเต่า เกสิดปลาเลปีโดเทสและกระดูกสันหลังสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จาก อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์ ส่วนไดโนเสาร์ ได้ค้นพบฟัน

ของชื่อโรพอดจากเทือกเขาภูพาน จ.กาฬสินธุ์ จึงสามารถชี้ชัดได้ว่า ในชั้นหินหมวดภูกระดึงอายุ 190 ล้านปี ก็มีฟอสซิลไดโนเสาร์อยู่ด้วยเช่นกัน

3) ในชั้นหินหมวดพระวิหารอายุ 140 ล้านปี ร่องรอยไดโนเสาร์มีการค้นพบรอยเท้าหลายชนิดจำนวนมาก กว่า 60 รอย ประทับเป็นแนวทางเดินหลายทิศทาง รอยเท้ามี 3 นิ้ว คล้ายเท้านกขาวยประมาณ 10 ซม. เป็นรอยเท้าไดโนเสาร์กินเนื้อขนาดเล็ก ที่ภูเวียง จ.ขอนแก่น หลังจากนั้นวิจัยได้ว่าไดโนเสาร์เหล่านี้มีความสูงถึงสะโพกอยู่ระหว่าง 53-73 ซม. ความเร็วในการวิ่งประมาณ 1-2 ก.ม.ต่อช.ม.

4) ไดโนเสาร์ในชั้นหินหมวดเสาข้าว อายุ 130 ล้านปี พบมากในแถบภาคอีสาน ภูเวียง (จังหวัดขอนแก่น) ซึ่งเป็นอุทยานไดโนเสาร์แห่งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการพบซากไดโนเสาร์ตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา และมีการค้นพบแหล่งใหม่ขึ้นเรื่อยๆ โดยแต่ละแห่งจะช่วยเสริมในส่วนที่ขาดหายไป ขณะนี้มีการขุดหลุมค้นพบแล้วไม่ต่ำกว่า 6 แห่ง ซึ่งในบริเวณใกล้ๆ กันของเขต จ.ขอนแก่น

ต่อมาสามารถค้นพบซากไดโนเสาร์ "สยามโมซอร์ส" ไดโนเสาร์เทอโรพอดชนิดแรกในประเทศไทย ที่ภูประตูปะตีหมา ชิ้นส่วนที่พบเป็นสันมีลักษณะแปลกคือเป็นแท่งกรวย ปลายแหลมมีสันเล็ก ๆ ขาวตลอดสันซึ่งสันทั่วไปจะมีลักษณะเป็นสันแบน ๆ ปลายแหลมโค้งเล็กน้อย มีรอยหยักเป็นฟันเลื่อย

ดร.อิริค บุกโต นักโบราณชีววิทยาชาวฝรั่งเศสจึงตั้งชื่อว่า "สยามโมซอร์ส สุธีธรณี"...

การค้นพบค่าเนินการอย่างต่อเนื่อง จนมีการค้นพบซากไดโนเสาร์ "ซอกนาซัส" ไดโนเสาร์ "ซูลูโรซอร์" ขนาดจิวตัวเท่าไก่ ที่ประตูปะตีหมาจำนวน 2 ชิ้น มีรูกลวง คล้ายกระดูกไก่หรือนกขนาดเล็กเดิน 2 ขา กินเนื้อเป็นอาหาร ลำตัวยาว 70 ซม. น้ำหนัก 3.5 ก.ก. หัวยาว 3 นิ้ว

และซากไดโนเสาร์ "ซอโรพอด" สากลใหม่ชนิดใหม่ "ภูเวียงโกซอร์ส สิรินครณี" ซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์ที่สมบูรณ์ที่สุดประเทศไทย

แต่เมื่อ 2534 คณะสำรวจไดโนเสาร์ไทย-ฝรั่งเศส ที่ประกอบด้วย ดร.อิริค บุกโต และ นายวราวุธ สุธีธร ก็ประสบความสำเร็จเมื่อค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ซอโรพอดจำนวนมากที่ ผาโง อ.ภคินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ โดยกระดูกจำนวนมากของไดโนเสาร์ซอโรพอดขนาดใหญ่มากกว่า 1 ตัว กองทับถมกันอยู่ที่นั่นเมื่อ 130 ล้านกว่าปีมาแล้ว

คณะสำรวจจึงออกสำรวจอย่างเป็นระบบ และพบว่าในบริเวณเทือกเขาภูพานนี้เป็นแหล่งสะสมฟอสซิลของสัตว์มีกระดูกสันหลังในสมัยดึกดำบรรพ์อีกแห่งหนึ่ง

ราวเดือนพฤศจิกายน 2537 คณะสำรวจจึงได้สำรวจอย่างเป็นระบบหลังจากทราบว่ามีการค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ซอโรพอดที่ภูภูมัว วัดสักกะวัน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ อีกแห่งหนึ่งจนขณะนั้นค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ซอโรพอดจำนวนกว่า 6 ตัว มีกระดูกจำนวนกว่า 600 ชิ้น

ในเดือนตุลาคม 2538 คณะสำรวจค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์ซอโรพอดอีกตัวหนึ่ง มีสภาพครบเกือบสมบูรณ์ อยู่ในลักษณะนอนคว่ำกระดูกสันหลังตั้งชันมีซี่โครงออก 2 ข้างของลำตัว กระดูกสะโพกทุกชิ้นยังอยู่ในตำแหน่งเดิมต่อไปจนถึงกระดูกหาง ซึ่งเรียงม้วนเป็นวงกลมขาดขึ้นไปกลางหลังและขาต่อไปจนกระทั่งถึง

เรื่องราวของซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ยังมีใช้จบเพียงเท่านั้น เมื่อนายบุญหลาย โปธิหอม ได้นำสัตว์ไปเลี้ยงที่ภูแฝกห่างจากจุดพบรอยเท้าไดโนเสาร์คาร์โนซอร์ไปทางทิศเหนือประมาณ 1 ก.ม. ได้พบร่องรอยของสัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังจำพวกหอย หรือแมงดาทะเลจำนวนมากว่า 100 รอย ฝังอยู่ในเนื้อหินยุคครีเตเชียส มีอายุ 140 ล้านปี

ทำให้การตามรอยไดโนเสาร์ในดินแผ่นดินอีสาน เชื่อว่าจะกลายเป็น "ตำนาน" ที่ไม่รู้จบ...!!

นายวราวุธ สุธีธร หัวหน้าคณะสำรวจรอยไดโนเสาร์ เข้ายืนยันความจริงของรอยเท้าที่ส่งหนูน้อยไปพบ

นักโบราณคดีขุดค้นพบกระดูกสันหลังไดโนเสาร์พันธุ์ซอโรพอด ที่วัดสักกะวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการค้นพบกระดูกที่สมบูรณ์ที่สุด จำนวนกว่า 630 ชิ้น

ไดโนเสาร์คาร์โนซอร์ กินเนื้อเป็นอาหาร และดุร้ายที่สุด ซึ่งส่งหนูน้อยค้นพบรอยเท้ากลางป่าภูแฝก ถึง อ.นาคู อ.กาฬสินธุ์